

POSLANECKÁ SNĚMOVNA

POSLANECKÝ MANDÁT A POSLANECKÁ IMUNITA

POSLANECKÝ MANDÁT

Poslanecký mandát tvoří souhrn práv a povinností, které člen parlamentu získává spolu s členstvím ve Sněmovně. Mandát člena Parlamentu ČR má charakter **volného mandátu**, kterým se rozumí zcela nezávislý výkon práv a povinností člena komory. Čl. 26 Ústavy konstatuje, že *poslanci a senátoři vykonávají svůj mandát osobně v souladu se svým slibem a nejsou přitom vázáni žádnými příkazy*. Člen Parlamentu tedy není při výkonu mandátu, zejména při hlasování, vázán žádným právním aktem, který by mu cokoli v příkazoval, a to ani ze strany politické strany či klubu, jehož je členem, ani ze strany voličů. Pokud se člen Parlamentu řídí nějakými příkazy, pokyny nebo dohodami, je to z jeho zcela svobodné vůle.

Čl. 26 Ústavy dále uvádí, že *člen komory vykonává mandát osobně*, tzn. nesmí za něj vykonávat funkci jiná osoba. Úkon, učiněný za poslance, není v právním slova smyslu považován za jeho úkon a pokud takový úkon může činit pouze poslanec, je neplatný. Česká právní úprava nezná institut dočasněho náhradníka poslance, jak se s ním setkáváme v některých jiných parlamentech.

Mandát vzniká okamžikem zvolení, za který se považuje den voleb. Na ustavující schůzi Sněmovny je mandát ověřen nově zvoleným mandátovým a imunitním výborem. Člen Parlamentu je povinen

složit na první schůzi komory, které se zúčastní, předepsaný slib, který zní:

Slíbují věrnost České republice. Slíbují, že budu zachovávat její Ústavu a zákony. Slíbují na svou čest, že svůj mandát budu vykonávat v zájmu všeho lidu a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.

Mandát poslance zaniká v případě, že odepře složit slib nebo složí slib s výhradou, uplyne-li volební období Sněmovny, prohlásí-li poslanec na schůzi Sněmovny, že se vzdává mandátu nebo okamžikem doručení notářského zápisu o vzdání se mandátu do rukou předsedy Sněmovny, dále pokud nastane okolnost, která má za následek ztrátu volitelnosti poslance, je-li Sněmovna rozpuštěna nebo pokud se poslanec ujme úřadu nebo funkce, která je podle Ústavy či zákona neslučitelná s funkcí poslance.

Pokud by vyvstaly pochybnosti o ztrátě volitelnosti nebo o neslučitelnosti funkcí s výkonem funkce poslance, je možné se obrátit na ústavní soud, aby zjistil, zda mandát poslance zanikl či nikoliv. Takovýto návrh k ústavnímu soudu je oprávněný podat poslanec, o jehož mandát jde, předseda Poslanecké sněmovny nebo skupina nejméně dvaceti poslanců.

Zanikne-li mandát poslance, nastupuje na jeho místo náhradník, kterým je vždy první nezvolený

kandidát z téže kandidátní listiny jako poslanec, který pozbyl mandátu. Nabytí mandátu konstatuje předseda Poslanecké sněmovny, který povolává náhradníka na uprázdněný mandát a vydává mu osvědčení, a to do 15 dnů po zániku mandátu. Pokud není náhradník z téže politické strany, politického hnutí nebo koalice, zůstává mandát uprázdněn až do konce volebního období.

POSLANECKÁ IMUNITA

Poslaneckou imunitou se rozumí vynětí člena Parlamentu ČR z všeobecného sankčního režimu s cílem zajistit nezávislost rozhodování zákonodárského sboru. Ústava ČR rozeznává dvě formy poslanecké imunity. První z nich je **imunita vztahující se na projevy a hlasování v komoře** popř. orgánu komory. Poslance nelze postihnout pro hlasování ve Sněmovně nebo Senátu nebo jejich orgánech. Za projevy učiněné ve Sněmovně a Senátu nebo jejich orgánech nelze poslance trestně stíhat. Poslanec podléhá jen disciplinární pravomoci své komory.

Druhou formu imunity je **obecná procesní exempce z trestního stíhání**, kdy poslance nelze trestně stíhat bez souhlasu Sněmovny. Odepře-li Sněmovna souhlas, je trestní stíhání po dobu výkonu mandátu odepřeno. Žádost příslušného orgánu činného v trestním řízení o vyslovení souhlasu komory k trestnímu stíhání poslance musí obsahovat zejména vymezení skutku, o který jde, a jeho předpokládanou právní kvalifikaci. Oprávnění rozhodovat ve věcech imunity má pak výhradně Sněmovna.

Řízení v imunitních věcech připravuje mandátový a imunitní výbor, který zjišťuje, zda jsou dány podmínky pro trestní stíhání poslance, provede nutná šetření a umožní poslanci, aby se osobně k věci vyjádřil; zprávu o výsledku zjištění s návrhem na rozhodnutí předkládá výbor Sněmovně. Ta může svým souhlasným rozhodnutím zbavit svého člena procesní imunity, čímž se poslanec stává pro určitý čin trestně stíhatelný jako jiný občan, a to včetně možnosti vzetí do vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Odepře-li však Sněmovna souhlas, je trestní stíhání pro daný skutek po dobu trvání mandátu vyloučeno.

Výjimkou z procesněprávní imunity je ustanovení Ústavy, podle něhož člena Parlamentu lze *zadržet, byl-li dopaden při spáchání trestného činu nebo bezprostředně poté*. Příslušný orgán je povinen zadržení ihned oznámit předsedovi komory. Nedá-li předseda komory do 24 hodin od zadržení souhlas k odevzdání zadrženého soudu, je orgán povinen ho propustit. Pokud dá předseda souhlas, postoupí oznámení mandátovému a imunitnímu výboru k projednání a podání zprávy s návrhem Sněmovně. Na své následující schůzi komora rozhodne o přípustnosti stíhání s konečnou platností.

Oba typy poslanecké imunity se vztahují jen na trestněprávní odpovědnost, občanskoprávní odpovědnost není žádným z typů poslanecké imunity nijak dotčena.

Zákon č. 78/2002 Sb. zavedl nový způsob **projednávání přestupků poslanců**. Do nabytí účinnosti tohoto zákona mohly být přestupky poslanců stíhány výhradně v disciplinárním řízení Sněmovny. Podle nové úpravy se však disciplinární řízení zavede pouze proti tomu poslanci, který se dopustí přestupku a o jeho projednání v rámci disciplinárního řízení požádá. Naproti tomu proti poslanci (stejně jako proti senátorovi či soudci), který o projednání v rámci disciplinárního řízení nepožádá, se postupuje podle obecných předpisů. Znamená to tedy, že přestupku se poslanec dopustil, resp. mohl dopustit, má však možnost se sám rozhodnout, zda se podrobí jeho běžnému projednávání, nebo zda požádá o prošetření mandátový a imunitní výbor v rámci disciplinárního řízení. Jde opět o procesněprávní imunitu, kdy řádný proces projednání přestupku nahrazuje disciplinární řízení ve Sněmovně. Disciplinární řízení zahajuje i uzavírá mandátový a imunitní výbor, plénum Sněmovny projednává přestupek jen v případě, že se poslanec odvolá.

Kromě imunity má člen Parlamentu odlišný režim než ostatní občané také při poskytování svědecké výpovědi, při níž má právo **odepřít svědectví**

o skutečnostech, které se dozvěděl v souvislosti s výkonem mandátu, a to i poté, kdy přestal být členem Parlamentu. Právo odepřít svědectví má ve všech typech řízení, pokud vystupuje jako svědek.

Poslanec má povinnost podrobit se **disciplinárnímu řízení komory**. Jde o zvláštní řízení, které do jisté míry nahrazuje beztrestnost vznikající na základě imunity. Disciplinární řízení může být zahájeno proti poslanci, který je podezřelý z činů, pro které by mohl být, pokud by nebyl nadán indempnitou, trestně stíhán. Nebo proti poslanci, pokud se dopustí přestupku, ale i za jiných okolností. Podle jednacího řádu se disciplinární řízení zavede proti členu komory, který se svým projevem učiněným v Poslanecké sněmovně nebo v Senátu nebo v jejích orgánech dopustí jednání, pro které by mohl být jinak trestně stíhán. Dále proti členu komory, který svým projevem učiněným v komoře nebo v jejích orgánech urazí poslance, senátora, ústavního soudce nebo jinou osobu. Mandátový a imunitní výbor zahájí řízení za disciplinární provinění spočívající v urážce na návrh uraženého a za ostatní disciplinární provinění na návrh předsedy komory nebo z vlastního podnětu. Po provedeném šetření rozhodne o uložení disciplinárního opatření nebo řízení zastaví. Za urážku a za projev, pro který by mohl být jinak trestně stíhán, lze poslanci uložit omluvu ve stanovené lhůtě nebo pokutu do výše měsíčního platu. Za přestupek lze uložit napomenutí nebo pokutu do výše, kterou za tentýž přestupek stanoví příslušný zákon. Poslanec má právo se proti rozhodnutí odvolat ke Sněmovně.

Kromě disciplinárního řízení existuje ještě možnost poslanci uložit sankci ve formě **pořádkového opatření**, a to v případě nepřístojného chování ve Sněmovně. Předsedající může uložit členu komory napomenutí, a za opakované nepřístojné chování může být poslanec či senátor vykázan z jednacího sálu nejdéle do konce jednacího dne. Proti rozhodnutí předsedajícího se může poslanec odvolat ke

Sněmovně bezprostředně po uložení sankce, která rozhodnutí předsedajícího potvrdí nebo zruší. Vykázaný člen komory však musí mít možnost účastnit se hlasování.

PLAT POSLANCE

Poslanecký plat je považován za jednu z důležitých záruk demokratického a profesionálního výkonu mandátu. V České republice mají poslanci a senátoři vzájemně shodné platové ohodnocení. Zákonná regulace poslaneckých a senátorských platů je spolu s platem dalších státních funkcionářů obsažena v zákoně č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců, v platném znění. Úprava všech platů u těchto funkcí se řídí stejnými zásadami a plat je vypočítáván prostřednictvím rozdílných koeficientů z téže platové základny. Platovou základnou, kterou pobírá poslanec nevykonávající žádné funkce, je trojnásobek průměrné nominální měsíční mzdy fyzických osob v nepodnikatelské sféře, jejíž výši vyhláší Ministerstvo práce a sociálních věcí sdělením ve Sbírce zákonů. Ostatní platy funkcionářů Sněmovny jsou stanoveny jako násobek této platové základny.

SHRNUTÍ

- Mandát poslance je volný, tzn. poslanec je při jeho vykonávání nezávislý
- Poslanec musí vykonávat svůj mandát osobně
- Mandát vzniká dnem voleb a zaniká s koncem funkčního období Sněmovny, ale i za jiných jasně určených okolností
- Poslanecký mandát je spojen s imunitou, tzn. beztrestností v přesně stanovených případech
- K trestnímu stíhání může být poslanec vydán pouze se souhlasem Sněmovny

ROZHODNUTÍ POSLANECKÉ SNĚMOVNY O VYSLOVENÍ SOUHLASU S TRESTNÍM STÍHÁNÍM POSLANCŮ

Jméno poslance	Příslušnost k politické straně	Podezření z trestného činu nebo trestných činů	Výsledek usnesení Sněmovny	Rok projednání
I. volební období				
Čestmír Hofhanzl	ODS	pomluva	nevyslovila souhlas se stíháním	1993
Bohuslav Kuba	SPR-RSČ	zneužití pravomoci veřejného činitele	nevyslovila souhlas se stíháním	1994
Miloš Skočovský	SPR-RSČ	porušování závazných styku a porušování povinnosti při správě cizího majetku	nevyslovila souhlas se stíháním	1994
Jan Vik	SPR-RSČ	šíření poplašné zprávy	vyslovila souhlas se stíháním	1995
II. volební období				
Jan Vik	SPR-RSČ	pokračování stíhání	nevyslovila souhlas s dalším stíháním	1996
Josef Krejsa	SPR-RSČ	podněcování k národnostní a rasové nenávisti	vyslovila souhlas se stíháním	1997
Josef Krejsa	SPR-RSČ	výtržnictví	vyslovila souhlas se stíháním	1997
Rudolf Šmucer	SPR-RSČ	výtržnictví	vyslovila souhlas se stíháním	1997
Pavel Maixner	SPR-RSČ	výtržnictví	nevyslovila souhlas se stíháním	1997
Miroslav Sládek	SPR-RSČ	podněcování k národnostní a rasové nenávisti	vyslovila souhlas se stíháním	1997
Jiří Payne	ODS	dopravní nehoda – ublížení na zdraví	vyslovila souhlas se stíháním	1998
Jan Stráský	ODS	zneužití pravomoci veřejného činitele	nevyslovila souhlas se stíháním	1998
Ivan Kočárník	ODS	zneužití pravomoci veřejného činitele	nevyslovila souhlas se stíháním	1998
III. volební období				
Jiří Payne	ODS	pokračování stíhání	vyslovila souhlas s dalším stíháním	1998
Libor Ježek	ODS	dopravní nehoda – ublížení na zdraví	vyslovila souhlas se stíháním	2000
Jan Kasal	KDU-ČSL	dopravní nehoda – ublížení na zdraví	vyslovila souhlas se stíháním	2000
Ludmila Müllerová	KDU-ČSL	zkrácení daně, poplatku a podobné dávky	nevyslovila souhlas se stíháním	2000
Jaroslav Bašta	ČSSD	zneužití pravomoci veřejného činitele	nevyslovila souhlas se stíháním	2000
Taťána Jirousová	KSČM	dopravní nehoda – ublížení na zdraví	nevyslovila souhlas se stíháním	2001
IV. volební období				
Jaroslav Lobkowicz	KDU-ČSL	dopravní nehoda – ublížení na zdraví	vyslovila souhlas se stíháním	2003
Vladimír Doležal	ODS	účastenství na přijímání úplatku	vyslovila souhlas se stíháním	2005
V. volební období				
Josef Vondruška	KSČM	zneužívání pravomoci veřejného činitele	vyslovila souhlas se stíháním	2007
Ondřej Plašil	ODS	výkon činnosti pod vlivem návykové látky	vyslovila souhlas se stíháním	2007
Petr Wolf	nezařazený	úvěrový podvod, zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, porušování autorského práva	vyslovila souhlas se stíháním	2009
VI. volební období				
Stanislav Huml	ČSSD	křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek	nevyslovila souhlas se stíháním	2011
Vít Bárta a Jaroslav Škárka	VV	přijetí úplatku	vyslovila souhlas se stíháním	2011
Otto Chaloupka	VV	přijetí úplatku	vyslovila souhlas se stíháním	2012
Vlasta Parkanová	TOP 09	zneužívání pravomoci veřejného činitele	vyslovila souhlas se stíháním	2012
David Rath	ČSSD	přijetí úplatku	vyslovila souhlas se stíháním	2012
Roman Pekárek	ODS	přijetí úplatku	vyslovila souhlas se stíháním	2012
VII. volební období				
Bronislav Schwarz	ANO 2011	zneužití pravomoci a omezování osobní i domovní svobody	vyslovila souhlas se stíháním	2013
Bohuslav Svoboda	ODS	porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže	vyslovila souhlas se stíháním	2014
Zuzana Kailová	ČSSD	zneužití pravomoci úřední osoby	nevyslovila souhlas se stíháním	2014
Štěpán Stupčuk	ČSSD	ohrožení pod vlivem návykové látky	vyslovila souhlas se stíháním	2016
Alena Nohavová	KSČM	ublížení na zdraví z nedbalosti	vyslovila souhlas se stíháním	2016
Jaroslav Borka	KSČM	poškození finančních zájmů Evropské unie	vyslovila souhlas se stíháním	2017
Josef Novotný	ČSSD	poškození finančních zájmů Evropské unie	vyslovila souhlas se stíháním	2017
Andrej Babiš	ANO	dotační podvod	vyslovila souhlas se stíháním	2017
Jaroslav Faltýnek	ANO	dotační podvod	vyslovila souhlas se stíháním	2017

